

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів та економічної безпеки

06-03-347М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань і самостійного вивчення
навчальної дисципліни «Податковий менеджмент»
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
за освітньо-професійною програмою
«Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-методичною
радою з якості ННІ економіки та
менеджменту
Протокол № 15 від 20 червня 2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до виконання практичних завдань і самостійного вивчення навчальної дисципліни «Податковий менеджмент» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування», спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Мельник Л. В., Дума В. Л., Мощич С. З. – Рівне : НУВГП, 2024. – 31 с.

Укладачі: Мельник Л. В., д.е.н., професор кафедри фінансів та економічної безпеки; Дума В. Л., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу; Мощич С. З., к.е.н., доцент кафедри розробки родовищ та видобування корисних копалин.

Відповідальний за випуск: Мельник Л. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів та економічної безпеки/

Гарант освітньої програми

Мельник Л. В.

Шифр попередньої версії МВ: 06-03-181

© Л. В. Мельник, В. Л. Дума,
С. З. Мощич, 2024
© НУВГП, 2024

1. Загальні вказівки

1.1. Загальні рекомендації до вивчення дисципліни

Даний курс орієнтований на вивчення теоретичних та організаційних засад податкового законодавства і менеджменту; на набуття навичок проведення контрольної роботи податкових органів, умінь роз'яснювати положення податкового законодавства, розв'язувати дискусійні питання, надавати пропозиції щодо його вдосконалення.

Метою початкової дисципліни є формування у здобувачів знань, умінь та практичних навичок з організації, планування, регулювання та контролю податкових надходжень і податкових зобов'язань суб'єктів господарювання, а також обґрунтування ролі податкової політики в забезпеченні фінансово-економічної безпеки держави та підприємств.

Після вивчення даної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні отримати *компетентності*:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

У процесі викладання курсу передбачено формування таких

програмних результатів навчання:

ПР01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПР04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР06. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПР09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.

ПР12. Обґрунтовувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування і фондового ринку та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

1.2. Навчально-методичні матеріали дисципліни

1. Податковий кодекс України : закон України від 02.12.2010 р. №2755– VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Митний кодекс України : закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

3. Купчак М. Я., Саміло А. В. Податковий менеджмент : навчальний посібник. Львів, 2020. 185 с.

4. Проць Н. В., Матвійчук Н.В. Податковий менеджмент : конспект лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 104 с.

5.Бечко П. К., Бечко В. П., Лиса Н. В., Пташник С. А. Податковий менеджмент у системі податкового адміністрування. *Економіка та держава*. 2021. № 11. С. 79–83

6. Бюджетний кодекс України : закон України від 08.07.2010 р. № 2456- VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

7. Гринчук Ю. С., Гринчук В. Ю. Податковий менеджмент в системі управління підприємством. *Облік і фінанси АПК: освітній*

портал. 2021. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/podatkoviy-menedzhment-v-sistemi-upravlinnya-idpriemstvom.html>

8. Дема Д. І., Шевчук І. В., Мартинюк Г. П. Податковий менеджмент : навч. посіб. Київ : Алерта, 2017. 256 с

9. Дубовик О. Ю. Податковий менеджмент у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків : ПромАрт, 2018. 248 с.

10. Дума В. Л. Роль бюджетної безпеки у забезпеченні стабільності фінансової системи України. *Вісник НУВГП. Економічні науки*. 2022. № 4. С.90–100.

11. Євтушевська О. О., Лагодієнко Н. В., Іванченкова Л. В. Податкова політика як складова державного податкового менеджменту. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 4. С.32–37.

12. Зайцев О. В. Податковий менеджмент : підручник. Суми : Сумський державний університет, 2017. 412 с.

13. Іванченкова Л. В., Степаненко С. В., Євтушевська О. О. Фінансовий і податковий менеджмент у системі управління підприємством. *Бізнес Інформ*. 2022. № 4. С. 125–129.

14. Коваль Н. І. Подолянчук О. А. Податковий менеджмент в умовах сучасних реалій: теоретичні та правові основи. *Ефективна економіка. Електронний журнал*. 2023. № 3.

15. Косова Т. Д. Механізми податкового менеджменту в умовах антикризової фінансової політики : монографія. Дніпро : ПДАБА, 2020. 224 с.

16. Мороз Е. Г. Податковий менеджмент : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2020. 412 с.

1.3. Структура дисципліни

№	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
		денна форма				заочна форма			
		усьо го	в т.ч.			усьо го	в т.ч.		
			л	пр	ср		л	пр	ср
Модуль 1									
Змістовий модуль 1. Державний податковий менеджмент									
1	Теоретичні та організаційні основи податкового менеджменту	10	2	1	7	11	1	-	10
2	Система державного податкового менеджменту	11	2	1	8	12	1	-	11
3	Облік платників податків	11	2	2	7	11	-	1	10
4	Види перевірок податковими органами	12	2	2	8	11	-	1	10

	Разом за змістовим модулем 1	44	8	6	30	45	2	2	41
Змістовий модуль 2. Корпоративний податковий менеджмент									
5	Теоретичні основи корпоративного податкового менеджменту	11	2	2	7	12	-	1	11
6	Відповідальність платників податків при порушенні норм податкового законодавства	12	2	2	8	11	-	1	10
7	Оптимізація податкових платежів підприємства	11	2	2	7	11	-	1	10
8	Світовий досвід податкового планування та оптимізації податкових платежів	12	2	2	8	11	-	1	10
	Разом за змістовим модулем 2	46	8	8	30	45	-	4	41
	Всього годин	90	16	14	60	90	2	6	82

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Теоретичні та організаційні основи податкового менеджменту

Сутність податкового менеджменту. Основи організації та елементи податкового менеджменту. Податкове навантаження. Роль податкового менеджменту у забезпеченні фінансової безпеки держави.

Література [1,2,3,4,6,9,10,11,13,14, 15,16]

Тестові завдання:

1. Податковий менеджмент як наука вивчає:

- лише функції податкових органів
- взаємодію податкової політики та управління оподаткуванням
- виключно методи контролю за податками
- тільки розрахунок податкових зобов'язань

2. Основна мета податкового менеджменту полягає у:

- максимізації податкових надходжень до бюджету
- оптимізації податкових відносин між державою та суб'єктами господарювання

- c) зменшенні податкового навантаження для підприємств
- d) запровадженні нових податків

3. Об'єктом податкового менеджменту є:

- a) лише платники податків
- b) фінансові ресурси підприємств
- c) податкові відносини між державою та суб'єктами оподаткування
- d) законодавство про податки і збори

4. Суб'єктами податкового менеджменту виступають:

- a) виключно податкові органи
- b) держава, податкові органи та платники податків
- c) банки і фінансові установи
- d) міжнародні організації

5. Яка з наведених функцій НЕ належить до функцій податкового менеджменту?

- a) планування податкових платежів
- b) контроль за дотриманням податкового законодавства
- c) прогнозування податкових надходжень
- d) ведення бухгалтерського обліку запасів

6. Який із принципів податкового менеджменту визначає необхідність гармонізації інтересів держави і платників податків?

- a) принцип обов'язковості
- b) принцип справедливості
- c) принцип рівності
- d) принцип прозорості

7. До організаційних основ податкового менеджменту належать:

- a) система органів державного управління податками
- b) лише функції Державної податкової служби
- c) внутрішній контроль підприємств
- d) міжнародні податкові угоди

8. Який рівень податкового менеджменту відповідає за розробку податкової політики держави?

- a) мікрорівень
- b) мезорівень
- c) макрорівень
- d) внутрішньофірмовий рівень

9. До завдань податкового менеджменту на рівні підприємства

належить:

- a) визначення обсягу державних видатків
- b) оптимізація податкових платежів підприємства
- c) встановлення ставок податків
- d) формування податкової політики держави

10. Який з інструментів податкового менеджменту використовується для зменшення податкового навантаження на підприємство в межах закону?

- a) податкове планування
- b) штрафні санкції
- c) адміністративний контроль
- d) інфляційні коригування

Питання для обговорення:

1. Які ключові відмінності між податковим менеджментом на макро- та мікрорівні?
2. Чи можливе поєднання інтересів держави та платників податків у податковому менеджменті?
3. Які ризики виникають у процесі організації податкового менеджменту на підприємстві?
4. Які фактори найбільше впливають на ефективність податкового менеджменту в умовах воєнного стану?
5. Чи можна вважати податкове планування інструментом забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства?

Тема 2. Система державного податкового менеджменту

Елементи державного податкового менеджменту. Державне податкове планування і прогнозування. Державне податкове регулювання. Процедура податкового адміністрування. Права та обов'язки органів податкового адміністрування. Права та обов'язки платників податків. Податковий облік і звітність. Сучасні інформаційні технології у податковому адмініструванні.

Література [1,3,4,5, 9,11,12,14,15]

Тестові завдання:

1. Система державного податкового менеджменту – це:

- a) сукупність методів податкового планування на підприємствах

- b) організаційно-правовий механізм управління податковою системою держави
- c) набір контрольних функцій податкових органів
- d) діяльність банків з обслуговування податкових платєжів

2. Який орган є центральним у системі державного податкового менеджменту України?

- a) Міністерство фінансів України
- b) Рахункова палата
- c) Державна податкова служба України
- d) Верховна Рада України

3. Основним завданням системи державного податкового менеджменту є:

- a) зниження податкових ставок
- b) забезпечення стабільних надходжень до бюджетів усіх рівнів
- c) формування фінансових результатів підприємств
- d) адміністрування місцевих зборів органами самоврядування

4. Який елемент НЕ належить до структури системи державного податкового менеджменту?

- a) законодавча база
- b) органи податкового адміністрування
- c) податкові консультанти підприємств
- d) інформаційна інфраструктура

5. Який принцип податкового менеджменту на державному рівні передбачає обов'язкове встановлення податків виключно законами?

- a) принцип ефективності
- b) принцип легальності
- c) принцип стабільності
- d) принцип гнучкості

6. Адміністрування податків у державному податковому менеджменті – це:

- a) визначення податкової політики
- b) практична діяльність податкових органів щодо обліку, контролю і стягнення податків
- c) планування доходів місцевих бюджетів
- d) встановлення ставок податків

7. Який із рівнів системи державного податкового менеджменту відповідає за контроль за дотриманням податкового

законодавства?

- a) законодавчий рівень
- b) виконавчий рівень
- c) судовий рівень
- d) науково-аналітичний рівень

8. Яку функцію виконує Міністерство фінансів у системі державного податкового менеджменту?

- a) безпосереднє стягнення податків з платників
- b) контроль за використанням бюджетних коштів підприємствами
- c) розробка податкової політики та нормативно-правових актів
- d) ведення реєстру податкових боржників

9. До інструментів державного податкового менеджменту належать:

- a) податкові стимули, податкові пільги, штрафні санкції
- b) кредитна політика та депозитні операції
- c) бухгалтерський облік та внутрішній аудит
- d) приватні консультативні послуги

10. Яка з наведених проблем найбільше ускладнює ефективність державного податкового менеджменту?

- a) надмірна децентралізація
- b) тіньова економіка та ухилення від оподаткування
- c) обмежений доступ до міжнародних кредитів
- d) зниження продуктивності підприємств

Питання для обговорення:

1. Які основні виклики постають перед системою державного податкового менеджменту в умовах воєнного стану?
2. Чи може надмірна централізація адміністрування податків знижувати ефективність податкової системи?
3. Як впливає прозорість та цифровізація на ефективність державного податкового менеджменту?
4. У чому полягає взаємодія між Міністерством фінансів і Державною податковою службою України?
5. Які шляхи вдосконалення державного податкового менеджменту доцільні в умовах євроінтеграції України?

Тема 3. Облік платників податків

Необхідність та сутність обліку платників податків. Облік

суб'єктів підприємницької діяльності в органах державної реєстрації. Облік юридичних осіб - платників податків. Облік фізичних осіб – платників податків.

Література [1,3,7,11,12]

Тестові завдання:

1. Облік платників податків в Україні здійснюється:

- a) виключно органами місцевого самоврядування
- b) Державною податковою службою України
- c) Міністерством фінансів України
- d) Рахунковою палатою

2. Основною метою обліку платників податків є:

- a) контроль за валютними операціями
- b) забезпечення обліку та ідентифікації всіх платників податків
- c) визначення ставок податків
- d) ведення фінансової звітності підприємств

3. Який документ підтверджує взяття юридичної особи на облік у податкових органах?

- a) ліцензія на здійснення господарської діяльності
- b) свідоцтво про реєстрацію
- c) витяг з Єдиного державного реєстру та повідомлення з податкової служби
- d) бухгалтерський баланс підприємства

4. Який ідентифікаційний код отримує фізична особа для обліку у податкових органах?

- a) код платника податків (ПН)
- b) номер соціального страхування
- c) банківський рахунок
- d) номер паспорта

5. Єдиний банк даних юридичних осіб використовується для:

- a) ведення інформації про податкову заборгованість фізичних осіб
- b) контролю за митними платежами
- c) обліку всіх зареєстрованих підприємств та організацій як платників податків
- d) ведення бухгалтерської звітності

6. Який орган формує та веде Державний реєстр фізичних осіб – платників податків?

- a) Міністерство фінансів України
- b) Державна казначейська служба
- c) Державна податкова служба України
- d) Верховна Рада України

7. Який термін подання документів для взяття новоствореної юридичної особи на облік у податкових органах?

- a) протягом 3 днів з моменту держреєстрації
- b) протягом 10 днів з моменту держреєстрації
- c) протягом 30 днів з моменту держреєстрації
- d) не визначений законодавством

8. Які дані вносяться до облікових реєстрів платників податків?

- a) лише назва підприємства та його адреса
- b) тільки ідентифікаційний код
- c) повні реєстраційні дані суб'єкта, його вид діяльності, місцезнаходження
- d) лише дані про керівника

9. Який вид відповідальності настає за ухилення від постановки на податковий облік?

- a) лише адміністративна
- b) адміністративна і фінансова
- c) лише дисциплінарна
- d) виключно кримінальна

10. Хто несе відповідальність за достовірність інформації, поданої для обліку в податкових органах?

- a) органи державної реєстрації
- b) безпосередньо податкові інспектори
- c) сам платник податків
- d) бухгалтер підприємства

Питання для обговорення:

1. Які проблеми виникають у системі обліку платників податків в Україні та як їх можна вирішити?
2. Наскільки ефективним є використання Єдиного державного реєстру для цілей податкового менеджменту?
3. Чи потрібно вдосконалювати процедуру отримання ідентифікаційного коду для фізичних осіб?

4. Які переваги та ризики несе цифровізація системи обліку платників податків?

5. Як впливає якість ведення податкового обліку на ефективність податкової політики держави?

Тема 4. Види перевірок податковими органами

Сутність та види податкових перевірок. Організація проведення камеральної перевірки. Організація проведення планової виїзної перевірки. Організація позапланової виїзної перевірки.

Література [1,2,3,5,7,9,11,12]

Тестові завдання:

1. Яка з наведених перевірок НЕ належить до видів податкового контролю?

- a) камеральна
- b) документальна планова
- c) документальна позапланова
- d) маркетингова

2. Камеральна перевірка проводиться:

- a) виключно на підприємстві платника податків
- b) в податковому органі на підставі поданої звітності
- c) на підприємстві за рішенням суду
- d) лише за запитом платника податків

3. Планова документальна перевірка проводиться:

- a) у випадку наявності податкової заборгованості
- b) не частіше ніж один раз на рік за затвердженим планом-графіком
- c) лише за ініціативою платника податків
- d) без обмежень у періодичності

4. Позапланова документальна перевірка призначається у разі:

- a) надходження скарг від працівників підприємства
- b) наявності підозри в ухиленні від оподаткування чи помилок у звітності
- c) вимоги банків щодо кредитування
- d) ініціативи місцевої ради

5. Фактична перевірка проводиться з метою:

- a) перевірки ведення бухгалтерського обліку
- b) контролю за дотриманням порядку розрахункових операцій та

наявності ліцензій

- c) перевірки достовірності фінансових прогнозів
- d) оцінки ділової активності підприємства

6. Який документ є підставою для проведення документальної перевірки?

- a) наказ керівника податкового органу
- b) заява платника податків
- c) запит банку
- d) рішення місцевої адміністрації

7. Яка перевірка проводиться без попередження платника податків?

- a) камеральна
- b) планова документальна
- c) позапланова документальна
- d) виїзна за рішенням суду

8. Яка максимальна тривалість планової документальної перевірки великих підприємств?

- a) 5 робочих днів
- b) 10 робочих днів
- c) 20 робочих днів
- d) 30 робочих днів

9. До якого органу може оскаржуватися рішення податкового органу за результатами перевірки?

- a) Рахункова палата
- b) Міністерство економіки
- c) вищий орган ДПС або суд
- d) Національний банк України

10. Яким документом оформлюються результати податкової перевірки?

- a) податкова декларація
- b) протокол
- c) акт перевірки
- d) фінансовий звіт

Питання для обговорення:

1. Чи є система планових і позапланових перевірок ефективним інструментом боротьби з ухиленням від оподаткування?

2. Як цифровізація податкових процесів може вплинути на скорочення кількості перевірок?

3. Чи виправдані часті позапланові перевірки в умовах воєнного стану?

4. Наскільки об'єктивними є результати камеральних перевірок?

5. Які права та обов'язки платника податків під час проведення перевірки слід розширити чи посилити?

Тема 5. Теоретичні основи корпоративного податкового менеджменту

Сутність та елементи корпоративного податкового менеджменту. Податкове планування на підприємствах. Поняття податкового плану та податкового календаря, процедура їх складання. Моніторинг та коригування заходів податкового планування.

Література [1,2,3,4,7,9,13,14, 15,16]

Тестові завдання:

1. Корпоративний податковий менеджмент – це:

- a) система державного управління податками
- b) управління податковими зобов'язаннями на рівні підприємства
- c) контроль за діяльністю податкових органів
- d) адміністрування місцевих податків і зборів

2. Основною метою корпоративного податкового менеджменту є:

- a) максимізація прибутку будь-яким способом
- b) оптимізація податкових платежів у межах чинного законодавства
- c) ухилення від сплати податків
- d) розробка державної податкової політики

3. Об'єктом корпоративного податкового менеджменту є:

- a) лише фінансовий результат підприємства
- b) податкові зобов'язання та відносини підприємства з державою
- c) податкові пільги на рівні галузі
- d) інвестиційні програми підприємства

4. До основних завдань корпоративного податкового менеджменту НЕ належить:

- a) податкове планування

- b) управління податковими ризиками
- c) організація податкового контролю в державі
- d) аналіз податкового навантаження підприємства

5. Податкове планування на підприємстві спрямоване на:

- a) мінімізацію податкових платежів незаконним шляхом
- b) оптимізацію структури доходів і витрат для зменшення податкового тиску
- c) ліквідацію податкових органів
- d) ухилення від оподаткування через офшори

6. Який принцип корпоративного податкового менеджменту означає дотримання підприємством вимог законодавства при мінімізації податків?

- a) принцип легальності
- b) принцип гнучкості
- c) принцип прозорості
- d) принцип централізації

7. Який з інструментів найбільш активно використовується у корпоративному податковому менеджменті?

- a) бюджетне прогнозування
- b) податкове планування і оптимізація
- c) державний контроль
- d) валютне регулювання

8. Хто є головним суб'єктом корпоративного податкового менеджменту?

- a) Міністерство фінансів
- b) Державна податкова служба
- c) підприємство та його фінансові служби
- d) Національний банк України

9. До основних функцій корпоративного податкового менеджменту належить:

- a) розробка ставок податків для держави
- b) управління податковими платежами підприємства
- c) визначення державної податкової політики
- d) контроль за діяльністю банків

10. Податкові ризики для підприємства – це:

- a) можливість додаткових витрат у зв'язку з порушенням податкового законодавства
- b) зміна структури витрат на виробництво

- с) коливання валютного курсу
- д) зниження продуктивності праці

Питання для обговорення:

1. Чи можна вважати корпоративний податковий менеджмент елементом фінансової безпеки підприємства?
2. Які підходи до податкового планування є найбільш ефективними для українських підприємств у сучасних умовах?
3. Як цифровізація бізнесу впливає на корпоративний податковий менеджмент?
4. Чим відрізняється легальна оптимізація податкових зобов'язань від ухилення від оподаткування?
5. Які ризики виникають при впровадженні корпоративного податкового менеджменту у великих і малих підприємствах?

Тема 6. Відповідальність платників податків при порушенні норм податкового законодавства

Види відповідальності платників податків при порушенні податкового законодавства. Відповідальність посадових осіб при порушенні податкового законодавства. Штрафні санкції при порушенні податкового законодавства. Пеня.

Література [1,2,3,4,5,7,12]

Тестові завдання:

1. Яка з наведених форм НЕ належить до видів відповідальності платників податків?

- а) фінансова
- б) адміністративна
- с) кримінальна
- д) трудова

2. Фінансова відповідальність платників податків полягає у:

- а) обмеженні свободи підприємницької діяльності
- б) накладенні штрафів та пені за порушення податкового законодавства
- с) примусовому розірванні трудових договорів
- д) позбавленні права на державні закупівлі

3. Адміністративна відповідальність за порушення податкового законодавства застосовується:

- a) виключно до юридичних осіб
- b) лише до державних службовців
- c) до посадових осіб підприємств і громадян
- d) тільки до банківських установ

4. Кримінальна відповідальність за ухилення від сплати податків настає у випадку:

- a) наявності податкової заборгованості понад визначений поріг
- b) будь-якого прострочення податкових зобов'язань
- c) наявності конфлікту з податковим органом
- d) невчасного подання статистичної звітності

5. Пеня нараховується на суму податкового боргу у разі:

- a) відмови від сплати штрафу
- b) прострочення строків сплати податкового зобов'язання
- c) невчасного подання бухгалтерської звітності
- d) проведення перевірки податковим органом

6. Який документ є правовою підставою для притягнення до фінансової відповідальності?

- a) акт податкової перевірки
- b) рішення суду
- c) наказ Міністерства фінансів
- d) клопотання підприємства

7. За які дії платника податків може наставати кримінальна відповідальність?

- a) невчасне подання декларації
- b) систематичне неподання податкової звітності з великими сумами ухилення
- c) помилки у бухгалтерському обліку
- d) несвоєчасне проведення аудиту

8. Який орган уповноважений застосовувати фінансові санкції до платників податків?

- a) Міністерство економіки
- b) Державна податкова служба України
- c) Верховна Рада України
- d) Національний банк України

9. У разі несвоєчасної сплати податкових зобов'язань платник податків:

- a) звільняється від відповідальності у разі наявності форс-мажору
- b) автоматично підлягає кримінальній відповідальності

- с) отримує податкову пільгу
- д) сплачує лише пеню без штрафних санкцій

10. Яке з наведених порушень податкового законодавства є найбільш тяжким?

- а) помилки у звітності, виправлені самостійно
- б) несвоєчасне подання декларації
- с) навмисне ухилення від сплати податків в особливо великих розмірах
- д) затримка сплати податків на кілька днів

Питання для обговорення:

1. Чи достатньо ефективна система відповідальності платників податків для запобігання ухиленню від оподаткування?
2. Які проблеми виникають при застосуванні кримінальної відповідальності за податкові правопорушення?
3. Як розмежувати фінансову та адміністративну відповідальність у податковій сфері?
4. Чи можна вважати діючу систему штрафів і пені стимулом до своєчасної сплати податків?
5. Які зміни у законодавстві могли б зробити систему відповідальності більш справедливою та ефективною?

Тема 7. Оптимізація податкових платежів підприємства

Характеристика методів оптимізації податків та зборів. Критерії податкової оптимізації. Бухгалтерський облік як інструмент оптимізації податкових платежів і уникнення технічних проблем податкового планування. Податкова оптимізація податку на прибуток. Податкова оптимізація податку на додану вартість. Податкова оптимізація податкових платежів, пов'язаних з виплатою доходів найманим працівникам..

Література [1,2,3,4,7,8,13,14, 15,16]

Тестові завдання:

1. Оптимізація податкових платежів підприємства – це:

- а) ухилення від сплати податків
- б) законне використання податкових інструментів для зменшення

податкового навантаження

- с) ігнорування вимог податкового законодавства
- д) зменшення заробітної плати працівникам для скорочення витрат

2. Який інструмент найбільше використовується для оптимізації податкових платежів?

- а) податкове планування
- б) державні дотації
- с) валютне регулювання
- д) інвестиційні пільги з бюджету

3. Який принцип є ключовим при оптимізації податкових платежів?

- а) максимізація прибутку будь-яким шляхом
- б) дотримання законності (легальність)
- с) уникнення контролю з боку податкових органів
- д) мінімізація обсягів виробництва

4. Який метод податкової оптимізації застосовується підприємствами найчастіше?

- а) перенесення термінів податкових платежів
- б) використання податкових пільг і спеціальних режимів
- с) відмова від подання декларації
- д) ведення подвійної бухгалтерії

5. Яка з наведених дій належить до легальної оптимізації?

- а) використання офшорних схем для приховування доходів
- б) навмисне заниження бази оподаткування
- с) застосування податкових канікул для підприємств у спеціальних економічних зонах
- д) невідображення частини доходів у бухгалтерському обліку

6. Оптимізація податкових платежів підприємства спрямована на:

- а) зниження ризиків фінансових санкцій
- б) підвищення ефективності використання ресурсів підприємства
- с) збільшення чистого прибутку
- д) усі відповіді вірні

7. Який фактор НЕ впливає на можливості оптимізації податкових платежів?

- а) галузеві особливості діяльності підприємства
- б) рівень податкової грамотності керівництва
- с) розмір заробітної плати керівника

d) зміни податкового законодавства

8. До податкових ризиків при оптимізації належать:

- a) неправильне тлумачення норм законодавства
- b) застосування схем, що межують із ухиленням
- c) відсутність податкового планування
- d) усі перелічені варіанти

9. Яка з наведених стратегій дозволяє підприємству легально зменшити податкове навантаження?

- a) використання прискореної амортизації
- b) не виплата заробітної плати працівникам
- c) приховування доходів від податкових органів
- d) подвійна бухгалтерія

10. Оптимізація податкових платежів у довгостроковій перспективі сприяє:

- a) формуванню позитивної ділової репутації підприємства
- b) зменшенню фінансових ризиків
- c) покращенню фінансової стійкості
- d) усі варіанти правильні

Питання для обговорення:

1. Які межі допустимості між легальною оптимізацією та ухиленням від оподаткування?
2. Чи можуть податкові пільги для підприємств створювати нерівні умови конкуренції?
3. Які інструменти податкової оптимізації найбільш ефективні для малого та середнього бізнесу?
4. Як міжнародний досвід може допомогти Україні вдосконалити систему податкової оптимізації?
5. Чи можна вважати оптимізацію податкових платежів одним із механізмів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства?

Тема 8. Світовий досвід податкового планування та оптимізації податкових платежів

Спеціальні економічні зони як спосіб оптимізації податкових платежів. Податкове планування із застосуванням офшорних компаній. Упровадження плану BEPS та інші міжнародно-правові засоби захисту публічних інтересів від агресивного податкового

планування. Автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки за стандартом CRS.

Література [1,2,3,4,7,9,13,14, 15]

Тестові завдання:

1. Податкове планування у світовій практиці – це:

- a) система ухилення від податків
- b) легальне використання інструментів для зменшення податкового навантаження
- c) зниження податкових ставок урядом
- d) скорочення державних витрат

2. У яких країнах найчастіше застосовується агресивне податкове планування через офшори?

- a) США та Канада
- b) Країни Карибського басейну та Європи (Кіпр, Люксембург, Нідерланди)
- c) Японія та Південна Корея
- d) Швеція та Норвегія

3. Який міжнародний документ спрямований на боротьбу з ухиленням від податків?

- a) Паризька хартія
- b) BEPS (Base Erosion and Profit Shifting)
- c) Угода СОТ
- d) Маастрихтський договір

4. Яка країна відома як приклад використання “податкових канікул” для залучення іноземних інвестицій?

- a) Німеччина
- b) Ірландія
- c) Бразилія
- d) Україна

5. Що є основним інструментом міжнародного податкового планування?

- a) подвійна бухгалтерія
- b) угоди про уникнення подвійного оподаткування
- c) скорочення персоналу підприємства
- d) емісія корпоративних облігацій

6. Яка країна має одну з найнижчих ставок корпоративного

податку у світі, що приваблює транснаціональні корпорації?

- a) Ірландія
- b) Франція
- c) США
- d) Японія

7. Який міжнародний орган координує співпрацю з питань податкової прозорості?

- a) НАТО
- b) ООН
- c) ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку)
- d) МВФ

8. Податкове резидентство у міжнародній практиці визначається здебільшого за:

- a) місцем народження власника бізнесу
- b) місцем ведення господарської діяльності та управління
- c) країною, де сплачується найменше податків
- d) рішенням власника компанії

9. Який підхід у податковому плануванні застосовують скандинавські країни?

- a) високі податки при високому рівні соціального забезпечення
- b) повне звільнення бізнесу від податків
- c) переважне використання офшорів
- d) відсутність податкових угод із сусідніми країнами

10. Головна перевага міжнародного податкового планування полягає у:

- a) створенні умов для мінімізації легальних податкових витрат підприємств
- b) зменшенні обсягів виробництва
- c) ухиленні від фінансової відповідальності
- d) скороченні державних доходів

Питання для обговорення:

1. Які світові практики податкового планування можна застосувати в Україні без шкоди для національної економіки?

2. Чи є справедливим використання транснаціональними корпораціями офшорних зон для зниження податкового навантаження?

3. Які уроки для України можна винести із досвіду країн ЄС у сфері оптимізації податкових платежів?

4. Як вплинула ініціатива BEPS на глобальну систему податкового планування?

5. Чи можуть міжнародні угоди про уникнення подвійного оподаткування використовуватися для агресивного податкового планування?

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗРАХУНКІВ

Задача 1

Визначити очікувану суму надходження ПДВ у наступному році до Державного бюджету від підприємств Рівненської області за таких вихідних умов: У поточному році:

В сільському господарстві області сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 72 млн. грн., а податковий кредит - 32 млн. грн.

В промисловому секторі області сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 178 млн. грн., а податковий кредит - 97 млн. грн.

В будівельній галузі області сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 103 млн. грн., а податковий кредит - 49 млн. грн.

В торгівельній сфері області сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 93 млн. грн., а податковий кредит - 32 млн. грн.

В галузі транспорту та зв'язку області сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 53 млн. грн., а податковий кредит - 26 млн. грн.

В сфері освіти області сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 42 млн. грн., а податковий кредит - 27 млн. грн.

В сфері охорони здоров'я області сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 57 млн. грн., а податковий кредит - 35 млн. грн.

В сфері послуг області сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 98 млн. грн., а податковий кредит - 42 млн. грн.

В поточному році сільськогосподарським підприємствам надано пільги в розмірі 10 % від суми ПДВ, яку вони повинні сплатити до Державного бюджету. В промисловому секторі надано пільг щодо слати ПДВ на суму 12 млн. грн.; всім інших галузям - 24 млн. грн.

Очікуваний індекс-дефлятор у наступному році - 113 %, Сума реструктуризованої недоїмки, термін сплати якої припадає на наступний рік, складає 18 млн. грн., а очікувана сума недоїмки від даного податку - 24 млн. грн.

Задача 2

Розрахувати очікувану суму надходжень ПДВ до Державного бюджету у наступному році від підприємств Тернопільської області за таких умов: У поточному році сума ПДВ, що була сплачена до Державного бюджету за галузями економіки в області становила:

АПК – 276 млн. грн.

Промисловість – 2826 млн. грн.

Будівельний сектор – 582 млн. грн.

Торгівля – 376 млн. грн.

Транспорт та зв'язок – 301 млн. грн.

Освіта – 112 млн. грн.

Охорона здоров'я – 102 млн. грн.

Послуги – 368 млн. грн.

У поточному році сума повернутого промисловими підприємствами ПДВ складала 10 % від сплаченої ними суми ПДВ до державного бюджету; в сфері послуг - 7 % від сплаченої підприємствами суми ПДВ до державного бюджету.

У наступному році в області прогнозується зменшення бази оподаткування ПДВ у порівняльних цінах у промисловості на 20 %, у будівельній галузі – 30 %.

Очікуваний індекс-дефлятор у наступному році - 114 %. Сума реструктуризованої недоїмки, термін сплати якої припадає на наступний рік, складає 265 млн. грн., а очікувана сума недоїмки від даного податку - 326 млн. грн.

Задача 3

Розрахувати очікувану суму надходження ПДВ у наступному році до Державного бюджету від підприємств Волинської області за таких вихідних даних: У поточному році:

В АПК сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 84 млн. грн., а податковий кредит - 34 млн. грн.

В промисловому секторі сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 148 млн. грн., а податковий кредит - 99 млн. грн.

В будівельній галузі сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 104 млн. грн., а податковий кредит - 47 млн. грн.

В торгівельній сфері сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 88 млн. грн., а податковий кредит - 29 млн. грн.

В галузі транспорту та зв'язку сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 55 млн. грн., а податковий кредит - 25 млн. грн.

В сфері освіти сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 44 млн. грн., а податковий кредит - 26 млн. грн.

В сфері охорони здоров'я сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 55 млн. грн., а податковий кредит - 33 млн. грн.

В сфері послуг сума податкових зобов'язань з ПДВ складала 99 млн. грн., а податковий кредит - 44 млн. грн.

У поточному році було надано пільг щодо слати ПДВ в торгівельній сфері в розмірі 14 % від суми ПДВ, яку галузь повинна була сплатити до Державного бюджету; в сфері послуг сума пільг із сплати ПДВ становила 12 млн. грн.; у будівельній галузі було надано пільг щодо слати ПДВ в розмірі 7 % суми ПДВ, яку галузь повинна була сплатити до державного бюджету; для всіх інших галузей було надано пільг із сплати ПДВ на суму 11 млн. грн.

Очікуваний індекс-дефлятор у наступному - 115 %. Сума реструктуризованої недоїмки, термін сплати якої припадає на наступний рік, складає 17 млн. грн., а очікувана сума недоїмки з даного податку - 25 млн. грн.

Задача 4

Розрахувати очікувану суму надходжень від податку на прибуток підприємств у наступному році в Державний бюджет України від підприємств Рівненщини.

Прибуток в с/г Рівненської області в поточному році склав 35 млн. грн. Прибуток підприємств промислового комплексу Рівненської області склав 98 млн. грн., підприємств будівельної галузі - 58 млн. грн., в торгівельній сфері - 47 млн. грн., підприємств транспорту та зв'язку - 27 млн. грн., в сфері освіти - 2 млн. грн., в сфері охорони здоров'я - 15 млн. грн., в сфері послуг - 42 млн. грн.

В поточному році було надано пільг в промисловості, а також у сферах освіти та охорони здоров'я на суму 3,2 млн. грн. В сфері послуг 3 % прибутку оподатковується за ставкою 0 %. В с/г 30 % прибутку підприємств звільнено від сплати податку.

Очікуваний індекс-дефлятор у наступному році - 113 %, Сума реструктуризованої недоїмки з податку на прибуток підприємств, термін погашення якої припадає на наступний рік, складає 1,8 млн. грн., а очікувана сума недоїмки з цього податку - 3,8 млн. грн.

Задача 5

Розрахувати очікувану суму ПДФО, що надійде до місцевого бюджету у наступному році. Сумарні доходи фізичних осіб з вирахуваними соціальними пільгами у поточному році становили:

в АПК- 8 млн. грн.

в промисловості - 79 млн. грн.

в будівельній галузі - 55 млн. грн.

в торгівельній сфері - 18 млн. грн.

для підприємств транспорту та зв'язку - 20 млн. грн.

в сфері освіти - 10 млн. грн.

в сфері охорони здоров'я - 10,8 млн. грн.

в сфері послуг - 40 млн. грн.

Соціальні утримання у поточному становили 987 тис. грн.

Очікуваний індекс-дефлятор у наступному році - 112 %, Сума реструктуризованої недоїмки, термін сплати якої припадає на наступний рік складає 18 млн. грн., а очікувана сума недоїмки з даного податку - 15 млн. грн.

Задача 6

Розрахувати суму фінансових санкцій, які будуть застосовані до підприємства, яке 15 червня поточного року сплатило самостійно узгоджені ПДВ в сумі 12000 грн. за січень та податок на прибуток підприємств в сумі 18000 грн. за I квартал.

Облікова ставка НБУ становить 8 %.

Задача 7

Розрахувати суму фінансових санкцій, які будуть застосовані до підприємства.

Під час перевірки сільськогосподарського підприємства у травні поточного року податковою інспекцією було виявлено нецільове використання ним податкового зобов'язання з ПДВ за січень на суму 20000 грн.

Податкове повідомлення підприємство отримало 20 травня. Донараховані податкові зобов'язання та штраф погашені підприємством 20 вересня.

Облікова ставка НБУ становить 10,5 %.

Задача 8

Розрахувати суму фінансових санкцій, які будуть застосовані до підприємства.

Підприємство нарахувало податкове зобов'язання за ПДВ за лютий поточного року в розмірі 30 тис. грн., яке сплачувало чотирма рівними частинами: на 5, 25, 65 та 95 день після граничного терміну здачі декларації. Облікова ставка НБУ 11 %.

Задача 9

Розрахувати суму фінансових санкцій, які повинно сплатити підприємство.

Під час проведення аудиту у травні поточного року аудитори виявили недоплату підприємством ПДВ на суму 10000 грн. за березень та податку на прибуток підприємств на суму 25000 за I квартал. Акт аудиту переданий підприємству 30 травня. Підприємство подало уточнюючий розрахунок та сплатило, донараховане аудиторською компанією ПДВ в сумі 10000 грн. 25 червня, а також включило в декларацію за II квартал та сплатило нарахований аудиторською компанією ППП в сумі 20000 тис. грн. 20 липня та 5000 грн. 20 серпня. Податкова інспекція розпочала перевірку підприємства 10 серпня. Облікова ставка НБУ 9,5 %.

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ІНДЗ

Варіант 1

Теоретична частина: Розкрити сутність податкового менеджменту як складової фінансового менеджменту підприємства.

Практична частина: Скласти схему системи податкового менеджменту підприємства та пояснити її елементи.

Варіант 2

Теоретична частина: Охарактеризувати принципи податкового планування.

Практична частина: Розробити приклад податкового календаря для підприємства на квартал.

Варіант 3

Теоретична частина: Дати визначення податкових ризиків і класифікувати їх.

Практична частина: Скласти таблицю податкових ризиків підприємства та заходи їх мінімізації.

Варіант 4

Теоретична частина: Розкрити сутність корпоративного податкового менеджменту.

Практична частина: Проаналізувати структуру податкових платежів умовного підприємства за минулий рік і визначити частку кожного податку.

Варіант 5

Теоретична частина: Визначити завдання державного податкового менеджменту.

Практична частина: Побудувати схему взаємодії податкових органів та платників податків.

Варіант 6

Теоретична частина: Дати характеристику обліку платників податків.

Практична частина: Заповнити зразок картки платника податків (умовні дані).

Варіант 7

Теоретична частина: Розкрити поняття податкової відповідальності та її види.

Практична частина: Розібрати приклад з практики: підприємство подало декларацію із запізненням. Визначити можливі штрафні санкції.

Варіант 8

Теоретична частина: Види податкових перевірок та їх значення.

Практична частина: Скласти алгоритм дій підприємства при підготовці до документальної перевірки.

Варіант 9

Теоретична частина: Методи оптимізації податкових платежів.

Практична частина: На прикладі умовного підприємства розрахувати економію від застосування прискореної амортизації.

Варіант 10

Теоретична частина: Податкове планування в системі фінансової безпеки підприємства.

Практична частина: Проаналізувати зміни в податковому законодавстві та запропонувати заходи адаптації для підприємства.

Варіант 11

Теоретична частина: Розкрити сутність міжнародного податкового планування.

Практична частина: На прикладі угоди про уникнення подвійного оподаткування визначити податкові переваги для українського підприємства.

Варіант 12

Теоретична частина: Дати характеристику податковим пільгам і преференціям.

Практична частина: Розрахувати ефективність застосування податкової пільги для підприємства у сфері інновацій.

Варіант 13

Теоретична частина: Сутність і значення податкового аудиту.

Практична частина: Розробити перелік контрольних питань для проведення внутрішнього податкового аудиту підприємства.

Варіант 14

Теоретична частина: Особливості податкового менеджменту в малому та середньому бізнесі.

Практична частина: Порівняти податкове навантаження підприємства на загальній та спрощеній системах оподаткування.

Варіант 15

Теоретична частина: Світовий досвід податкового планування та його застосування в Україні.

Практична частина: Підготувати аналітичну довідку про досвід Ірландії та Польщі у сфері податкової оптимізації.

4.1. Оцінювання ІНДЗ

Контроль виконання ІНДЗ включає поточний контроль за виконанням та його захист. Оцінка виконання та захист ІНДЗ проводиться за 40 – бальною шкалою.

Теоретична частина	Практична частина	Захист ІНДЗ	Сума
15	15	10	40